

Vojenství u nás a v cizině.

Plukovník gšt. býv. rus. armády V. Dobrynin:

Ke konfliktu na Dálném východě.

Konflikt na Dálném východě 1931-32 není událostí neočekávanou. Hlavní jeho příčina tkví v protichůdnosti hospodářských zájmů Japonska a Číny. Japonsko, stísněné na svých ostrovech, nemá nejdůležitějších prostředků, které by mu zabezpečily výhodné

světové postavení (uhlí, nafta, měď, suroviny), snaží se proniknouti na asijskou pevninu, při čemž se především dotýká zájmů nejbližšího souseda — Číny.

Čína je hospodářské pásmo s velkými vyhlídkami do budoucna. Má právě to, čeho se nedostává ostrovnímu Japonsku.

Následkem toho prvním — a místo nemocného Ruska i hlavním pretendentem na nástupnictví po chorobné Číně je její nejbližší soused — Japonsko.

Aniž bychom chtěli předem uhadnouti všechny japonské plány, všimneme si zatím toho, co i v přítomné době z japonské činnosti nabylo již určitých tvarů; je to otázka mandžuská a s ní těsně související otázka mongolská.

Japonsko, které nabylo rázu mohutného průmyslového státu, hledá suroviny, hledá odbytiště pro své výrobky a kolonisační kraje pro své obyvatelstvo, které se na ostrovech dusí. V tom ohledu Mandžusko, které již prožívalo politické a hospodářské panství Japonska, bylo přirozeně prvním jevištěm japonského vystoupení.

Potom se sama sebou vynořila i stará mongolská otázka ve smyslu dávno známého „všemongolského“ programu. A ježto obě tyto okrajové země jsou těsně spjatý s Čínou, naráží vystoupení Japonska na odpor bývalé „nebeské říše“, která již od roku 1911 prožívá revoluční otřesy.

*

Japonsko, provádějíc svůj program zesílení Mandžuska a Mongolska, pokouší se úsilovně, a třeba spravedlivě uznati — i obratně a úspěšně využiti mandžusko-mongolského separatismu. Nebudeme se zabývatí podrobnostmi a ukážeme jen podstatu věci.

Pokus o dobytí nezávislosti Mandžuska byl učiněn známým generálním gubernátorem Čan-so-linem, který se s podporou Japonců učinil plnoprávným vládcem Mandžuska v roce 1924. (Svou dráhu nastoupil jako prostý Chunchuz.) Za něho byla v roce 1921 Pekingem uznána autonomie Mandžuska. Když se rozešel s japonskou železniční politikou, zahynul, jak tvrdí sovětský časopis „Ekonomičeskaja Žizň“ z 2. XI. 1931, v roce 1927 při železničním neštěstí, způsobeném Japonci. Po něm nastoupil jeho syn Čan-so-ljan, jehož jméno se v době nynějšího konfliktu často objevovalo. Čan-so-ljan zaujímal mírumilovnější postavení vzhledem k ústřední pekinské vládě.

„Mongolská otázka“ čili „všemongolské hnutí“ spočívá na myšlence utvořiti velkomongolský stát na účet území vnějšího Mongolska (jest úmyslem zahrnouti sem i vnitřní Mongolsko) a ruských zemí, přiléhajících k Bajkalu na obou jeho stranách a k Turkestanu. Toto hnutí bylo též Japonci podporováno v letech 1918—1919; dosti velkou úlohu hrál v něm i známý generál Semenov. Jeho osoba znovu vystoupila do popředí v nynějším konfliktu.

Pod vládu bývalé „Nebeské říše“ patří: vlastní Čína, Mandžusko, vnitřní Mongolsko, západní Čína (Sinczjan) a přesně vzato i celé vnější Mongolsko a Tibet.

Na západě, severu i východě dotýkají se všechny tyto oblasti Ruska, na jihovýchodě Koreje (t. j. i Japonska přes Japonské a Čínské moře), na jihu Indočíny a Indie, Nepálu, Bhutanu.

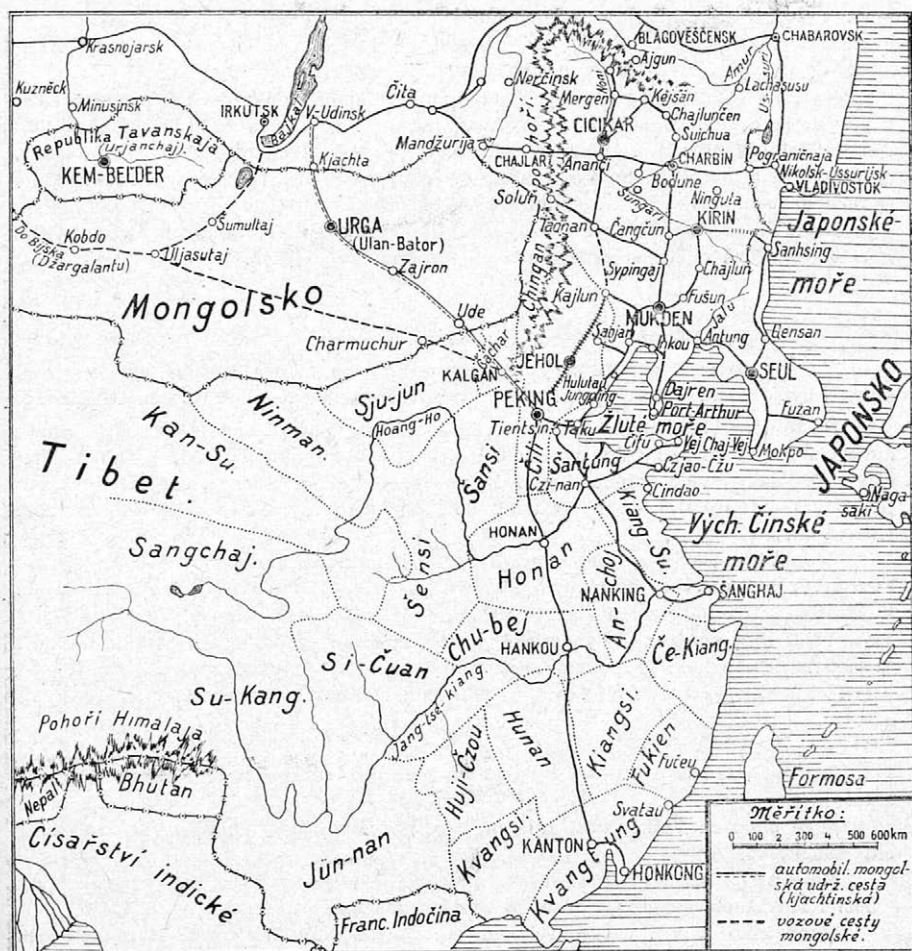
V těchto hranicích má čínské panství plochu 6,864.000 km² s 474—485 miliony obyvatelů. *)

*) Podle „Meyers Lexikon“ („Bibliogr. Instit.“, Leipzig):

	Plocha km ²	Obyvatel	Díl a str.
Čína (bez Mandžuska a Mongolska)	4,008.200	406,191.653	VI/1477
Mandžusko	1,097.000	25,000.000	VII/1614
Mongolsko	2,307.000	3,000.000	VIII/656
Mongolsko obsahuje:			
vnitřní Mongolsko	1,022.000	2,370.000	VIII/657
vnější Mongolsko	1,285.000	800.000	VIII/657

Náčrt 1.

Orientační náčrt ke konfliktu Číny a Japonska.

Z obyvatelstva je 98% Číňanů. Mandžuského obyvatelstva je všeho vřady 1½%.

Podle sovětské „Malé encyklopedie“:

	Plocha km ²	Obyvatel	Díl a str.
Cína	6,864.000	485,000.000	III/875
Mandžusko	950.000	27,500.000	IV/861
Mongolsko	2,000.000	8,500.000	V/333
Mongolsko obsahuje:			
vnitřní Mongolsko	500.000	7,500.000	V/335
vnější Mongolsko čili „Mongolskou národní republiku“	1,250.000	1,500.000	V/338
Z toho počtu původního obyvatelstva		683.000	V/338
Kromě toho:			
„Tavanská národní republika“	170.000	70.200	VIII/985

Státní zřízení v Číně, počínajíc revolucí v r. 1911 až do dnešní doby se dosud pevně nevyhranilo. Od revoluce do r. 1926 byla republikánská vláda s parlamentem a prezidentem. Od té chvíle je význačnou vlastností v revolučním čínském hnutí mnohvládnost. V boji o moc hrají významnou úlohu provinciální guvernérů. To lze snadno vysvětliti. Ježto v Číně není jednotné peněžní soustavy, mají v moci provinciální finance, kterých využívají k tomu, aby si utvořili nájemné armády.

Z různých čínských politických skupin byla skupina nankingská do poslední doby uznávána za držitelku centrální moci. Vládu až do poloviny ledna 1932 skutečně řídil Čan-kaj-šek. Nankingská vláda je skutečně pravým křídlem strany kuomintanu, jejíž levé křídlo tvořila skupina kantonská, která se rovněž snažila o ústřední vládu. O rozkolu mezi oběma těmito skupinami bude promluveno níže.

Z provinciálních vlád byla vážným protivníkem ústředí vláda mandžuská — lépe řečeno diktatura místního generálního guvernéra Čan-so-ljana.

★

Veliká zeď, oddělující Čínu od vnějšího světa, dlouho chránila ji před cizími vlivy.

Nicméně život si vynutil svoje. Styk, započatý v r. 1654 s Ruskem, vyvíjel se postupně, byť i velmi těžce a proti vůli Číny. Evropané probudili ji z věčného spánku.

Do té doby vládnoucí kruhy houževnatě chránily stará dědictví, která jim usnadňovala možnost udržeti vládu v rukou. Kult uctívání předků byl podporován mandaríny a úředníky všech stupňů. Využívali uměle inteligentnějších národních sil, zbavující dav této elity tím, že ji pozdvihli do vládnoucí třídy a tak udržovali v národě pasivní stav.

Podnět k probuzení, daný cizinci, byl především přijat čínským obchodním světem. Ten byl první vrstvou, která sympatisovala s privilegiemi evropských obchodníků. V probuzení tohoto poznání spočívá základ nespokojenosti s vládou. Vznik nespokojenosti má svůj počátek v dynastické protimandžuské propagandě. Když k prvním kruhům nespokojenců se postupně připojil dav, vedlo to nakonec k dnešní situaci, která mimoděk vyvolává otázku: Co čeká Čínu v další budoucnosti?

★

Abychom své úvahy nezatižili podrobnostmi, převedeme jejich těžiště na vnější Čínu.

K té patří za Velkou zdí: 1. Mandžusko, 2. Mongolsko, 3. Východní Turkestan čili Kašgarsko.

Mandžusko čili „Dun-san-šen“, což v překladu znamená „tři východní provincie“: Kirinskou, Chejludžjanskou a Fintjanskou čili Mukdenskou.

Mandžusko zabírá severovýchodní cíp vnější Číny. Leží mezi Korejí, Žlutým mořem a na jihu (Liaotung a Kvantung), vlastní Čínou, Mongolskem a Ruskem.

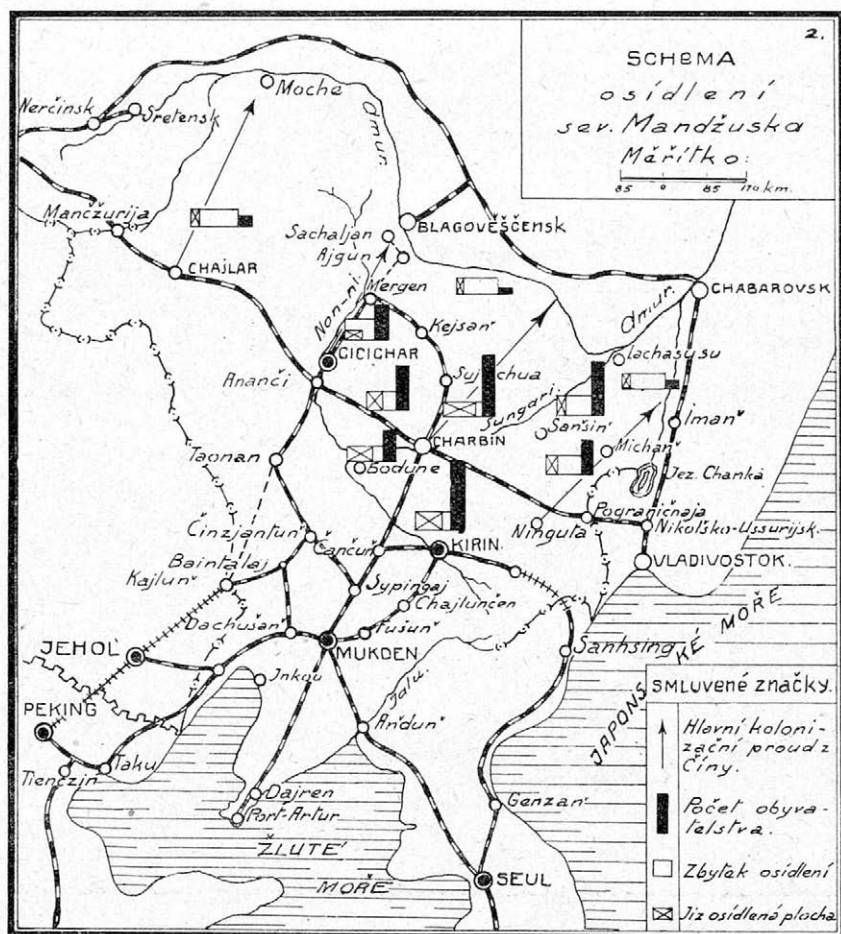
Má plochu 1,200.000 m², což je dvakrát větší plocha než má dnešní Japonsko. Obyvatelstvo, v době rusko-japonské války mizivé počtem, dosahuje dnes 30.000.000 hlav, z nichž je 23,9 milionu jen v jižním Mandžusku. (Podle „Sovětské Malé encyklopedie“, díl IV, str. 861—866, má 950.000 km² a 27,5 milionu obyvatel.) Skládá se z Číňanů, Tunguzů (k nimž patří i Mandžurové) a Mongolů. Hustota 33 obyv./km² kdežto v samé Číně je 295—875 obyv./km².

V dnešní době následkem kolonisace ústřední čínskou vládou jsou převládajícím prvkem mandžuského obyvatelstva Číňané (60%).

Přes to Mandžurové, jakožto pánové kraje, zaujímají vládnoucí postavení. Jsou vojenskou kastou, která má za to zvláštní přiděl půdy. Za tu Mandžurové Číně ničeho neplatí, ale staví podle zákona zvláštní ozbrojenou sílu ve formě domobraneckých pluků (praporů).

V dnešní době se tento zákon vlivem života silně změnil. Mandžurové pod velením svého generálního guvernéra Čan-so-ljana tvořili do poslední doby téměř samostatnou armádu. Posledními událostmi — revolucí a náporom Japonců — byla tato armáda silně desorganisována; její vytlačení z Mandžuska za Velikou zeď a tím i automatický vstup na území vnitřní Číny nesporně musí dát nové rysy této armádě i situaci jejího velitele Čan-so-ljana.

Náčrt 2.

Skutečná kolonisace Mandžuska Číňany začala teprve po revoluci r. 1911. Stěhování Číňanů do Mandžuska podporovalo: 1. zvýšení kultury země Rusy, 2. přelidňenost vlastní Číny a spousta volné půdy v Mandžusku (12 ob. na 1 km² na severu, 30 na jihu) a 3. laciná půda (v Mandžusku 450 mu, t. j. $\frac{3}{4}$ desjatiny stojí 400—800 čín. dolarů, kdežto v Číně stojí tatáž plocha 6—12 tisíc dol. čínských.)*

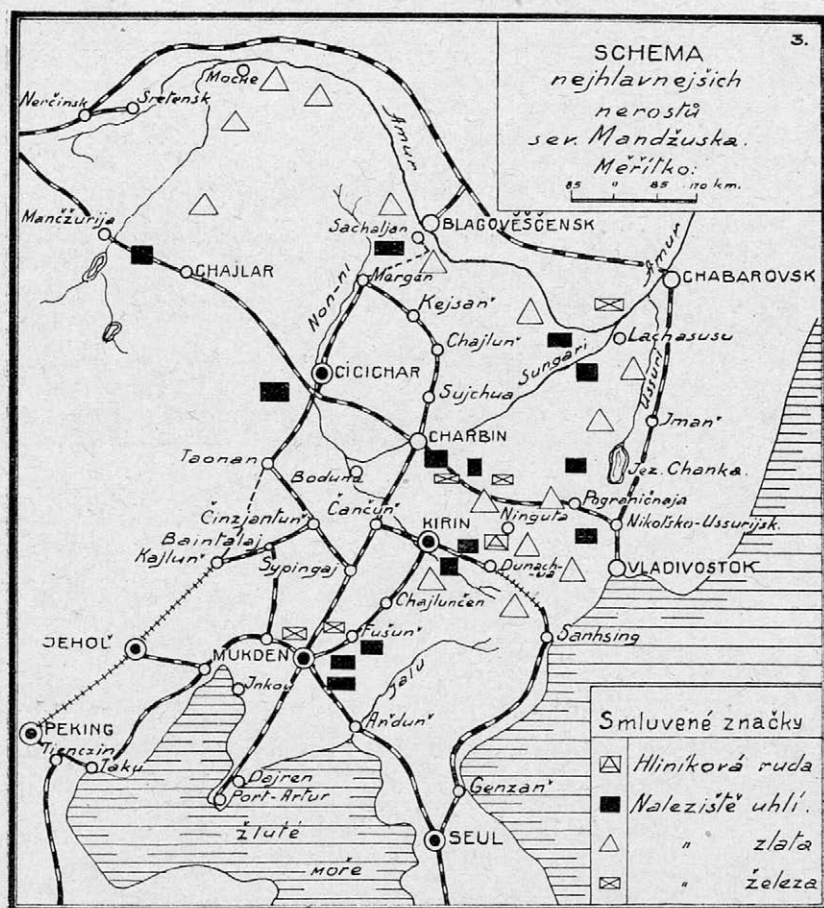
Směry hlavních proudů kolonisace jsou znázorněny šipkami na náčrtu kolonisace (obr. 2).

*) Kantorovič: Budování železnic v Číně.

V dnešní době je v jižním Mandžusku kolonisace celkem ukončena, ježto 83—95% produktivní půdy je obděláváno.

V severním Mandžusku i podél železnic obdělává se jen 15,2% půdy a je velká zá-soba půdy panenské. (Kantorovič: „Nov. Vostok“ 1922/28.) Kolonizační fondy jsou znázorněny na náčrtu.

Náčrt 3.

Zdravé podnebí, poněkud drsné na severu, úrodná půda, dávající bohatou úrodu fazolí, čumizy, gaoljanu, pšenice, rýže, určují ráz selského hospodářství kraje. V rusko-japonské válce žily operující armády z valné části z místních zdrojů. Podle statistiky východočínské železné dráhy 1928 bylo 96% úhrnné částky produkce dáno výtěžkem selského a lesního hospodářství, který jen v severním Mandžusku činil 363 milionů rublů.

Za zemědělstvím a dobytčářstvím stojí hned hornický průmysl. Z 38 druhů místních nerostů přední místo náleží uhlí (Fušun a Jantaj). Pak je železná ruda, měď, zlato, stříbro, olovo, břidlice, asbest. Množství naftových břidlic již. Mandžuska odhaduje se na 5 milionů tun.

Výrobní průmysl: mlynářství, lihovarnictví, výroba tuků je v primitivním stavu.

Hlavní místo v mandžuském obchodě má Japonsko. Jeho účast v mandžuském dopravním a průmyslovém podnikání cení se na 700 milionů yenů, kromě daní republikánským vládám Číny (32 mil. yenů).

Taková je v hrubých rysech hospodářská příčina, která přiměla Japonsko k vystoupení, aby si zajistilo Mandžusko.

*

Nejlépeším prostředkem v tom ohledu byla japonská železniční politika v Mandžusku. Podstatou její je snaha Japonska strhnouti na sebe vybudování místních železnic nebo financovati čínskou stavbu železnic, ale s podmínkou japonské kontroly.

Na přiloženém náčrtu *) je znázorněna dnešní železniční síť Mandžuska a projekty jejího dalšího rozšíření.

V dnešní době jdou z jihu na sever 4 hlavní trati:

1. podél východního pobřeží Koreje,

2. Seul—Mukden—Čajlunčun—Kirin; obě železnice ústí na příčnou trať Dunčun—Kirin—Čančun—Sypingaj—Taonan, na níž se spěšně dokončuje její východní část, již se spojí s korejskou magistrálou.

3. Stará železniční magistrála Dajren—Mukden—Čančun, jejíž prodloužením je trať Charbin—Čajlun—Kešan.

Huluta—Sinmintun—Biantalaj—Činzitun—Taonan—Cicikar—Kešan (nebo Mergen — záp. větev).

Ještě třeba zmíniti se: 1. o jižní části linie Peking—Mukden, vystavěnou za anglické peníze, 2. magistrátu budovanou Číňany za účelem konkurence s Japonci: Peking—Žeche (Jehal)—Biantalaj se zamýšleným prodloužením za Varnan a 3. tří linky směrem k Mongolsku (na Sanghan, Kalun a Solun).

K částečnému objasnění železniční politiky v Číně může posloužiti níže uvedená tabulka, charakterisující výši zájmů různých států na vybudování železnic v Číně, udanou vloženým kapitálem:

Rusko	401	milionů čín. dolarů čili	36'6%
Japonsko . . .	338	" " " "	31'0%
Anglie	132	" " " "	12'2%
Francie	91	" " " "	8'3%
Německo . . .	47	" " " "	4'3%
Belgie	35	" " " "	3'3%
Amerika	29	" " " "	2'6%
Holandsko . . .	19	" " " "	1'7%

Celkem . . . 1092 miliony čín. dolarů čili 100%

*) Hlavní prameny:

Kantorovič: „Zahraniční kapitály na železnicích v Číně“. Charbin 1926.

Kantorovič: „Budování železnic a konflikt v Mandžusku“ v „Nové Evropě“ 1928, č. 22 a jiné stati z tohoto časopisu.

Sovětská „Malá Encyklopedie“ a „Velká encyklopedie“, sv. 65.

„The New York Times“, 15. XI. 1931.

„Charbinskoje Vremja“, „Gun Bao“ a jiné ruské dálné-vých. noviny z r. 1931-2.

La France Militaire — 1931: 3., 7., 10., 14., 15., 20., 27. října, 2., 4., 5., 6., 10., 13., 24., 27., 28., a 29. listopadu, 10., 13., 16., 21., 23., 24., 27., 30. a 31. prosince; 1932: 13., 16., 21., 23., 27. a 30. ledna.

„Mil. Wochbl.“ 1932: 8 února, 4. března.

„Širým světem“ z r. 1931 čís. 1—10.

„The Geographical Rev.“ 1930 č. 4 a 1925 č. 1.

V. Dobrynin: „Mongolsko-mandžuský stát“ („Světovoz“ 1932 čís. 20) a „Události na Dalekém Východě“ („Slov. trhy“ 1932 c. 1/2).

Kromě toho bylo použito jiných pramenů, jejichž seznam má autor.

vnějšího Mongolska v „Mongolskou národní republiku“. Její plocha je 1,250.000 km² s obyvatelstvem 1½ milionu. Hlavní bohatství je skot. V roce 1927 napočítalo se 17 milionů kusů. Podle ústavy z r. 1924 36% mužského obyvatelstva (duchovenstva — lamů) je zbaveno volebního práva (Sovětská „Malá encyklopedie“, sv. V., str. 334 až 343).

Se sovětským Ruskem uzavřela „Mongolská národní republika“ r. 1921 „přátelskou dohodu“. Bylo jí využito k proniknutí komunistického vlivu do střední Číny, kde v dnešní době je moc v rukou čínské komunistické strany. Protikomunistické organizace (Čan-kai-šek, Čan-so-ljan a j.) vedly před vystoupením Japonska s rudými energicky boj. Nyní je jejich pozornost především obrácena k Japonsku, což může mít nepříznivé následky pro čínskou „Vládu“ (nankingská skupina Čan-kai-čeka*) v boji s rudými armádami. O těchto podáme stručnou charakteristiku níže.

Kašgarsko je písečná poušť, kde obyvatelstvo se seskupuje jen v oáсах a zabývá se chovem ovcí a bavlnářstvím; nemá zvláštního hospodářského významu.

(Příště dále.)

Literární přehled.

M. Borchert: Der Kampf gegen Tanks. Nakl. E. S. Mittler und Sohn, Berlín.

Titul knihy nevystihuje správně obsah knihy, protože nepojednává o obraně a boji proti tankům, nýbrž líčí hlavně přípravy a průběh historicky významné bitvy u Cambrai ve dnech 20/11—1/12 1917 a teprve na konci se stručně zmiňuje o opatřeních proti tankům, jež byla učiněna u Němců na podkladě zkušeností získaných v této bitvě.

Autorem knihy je major M. Borchert, který byl za války velitelem automobilních vojsk u II. německé armády, jež byla v bitvě u Cambrai anglickými tanky po prvé postižena.

Tato kniha má být pramenem srovnávacího studia tehdejšího způsobu boje tanků s dnešní moderní tankovou taktikou.

Na začátku popisuje autor podrobně tehdejší typ anglických tanků, a to Mark IV (zdokonalený typ Mark I), jichž bylo v této bitvě použito v počtu 436, t. j. 36 tanků na běžný kilometr útočné fronty. Tyto tanky 8 m dlouhé, 2,40 m široké a 2,10 m vysoké, měly maximální rychlost 6,5 km/hod., průměrnou 3,2 km/hod. Zásoba pohonných hmot stačila na jízdu trvající 8 hodin. Někteří z těchto tanků měly speciální zařízení k vytrhávání drátěných překážek

zvláštními kotvami k umožnění překročení překážkových pásem většími jezdeckými jednotkami.

Výzbroj u dělových tanků se skládala z 2 děl ráže 5,7 cm a 4 kul. Lewis (2 záložní), u kulometových tanků z 6 kul. Lewis (2 záložní).

Další kapitola pojednává o anglické tankové taktice v r. 1917.

První praktické zkušenosti získali Angličané již v bojích na Sommé u Fleurs, jižně od Bapoume dne 15/9 1917, kde zasadili menší počet tanků k podpoře místního útoku.

Poznalo se, že dlouhou dělostřeleckou přípravou nebyl protivník zničen a útok narazil po každé, obzvláště po vzetí prvních zákopů, na nezdolatelný odpor. Moment překvapení byl vždy ztracen. Zkušenosti potvrdily, že děl. příprava nesmí trvat déle než 12 hodin a pak za dalších 12 hodin musí být dobyto nejméně tři nepřátelských zákopů za sebou.

Trvání děl. přípravy mělo být zkráceno, resp. moment překvapení měl být zachován novým bojovým prostředkem, tankem. Ty měly mimo to razit pěchotě cestu přes široká pásma drátěných překážek a pomáhat jí při čištění zákopů a při zdolávání místních odporů (pěch. a kul. hnízd).

Podle těchto požadavků stanovili Angličané tyto úkoly pro tanky:

*) Když dozrál šanghajský konflikt, odstoupil Čankajšek s hlavního velitelství, ale v březnu 1932 znovu velel 5. armádě (87. a 88. div.) nankingské proti Kian-cuanu sev. Sanghaje.